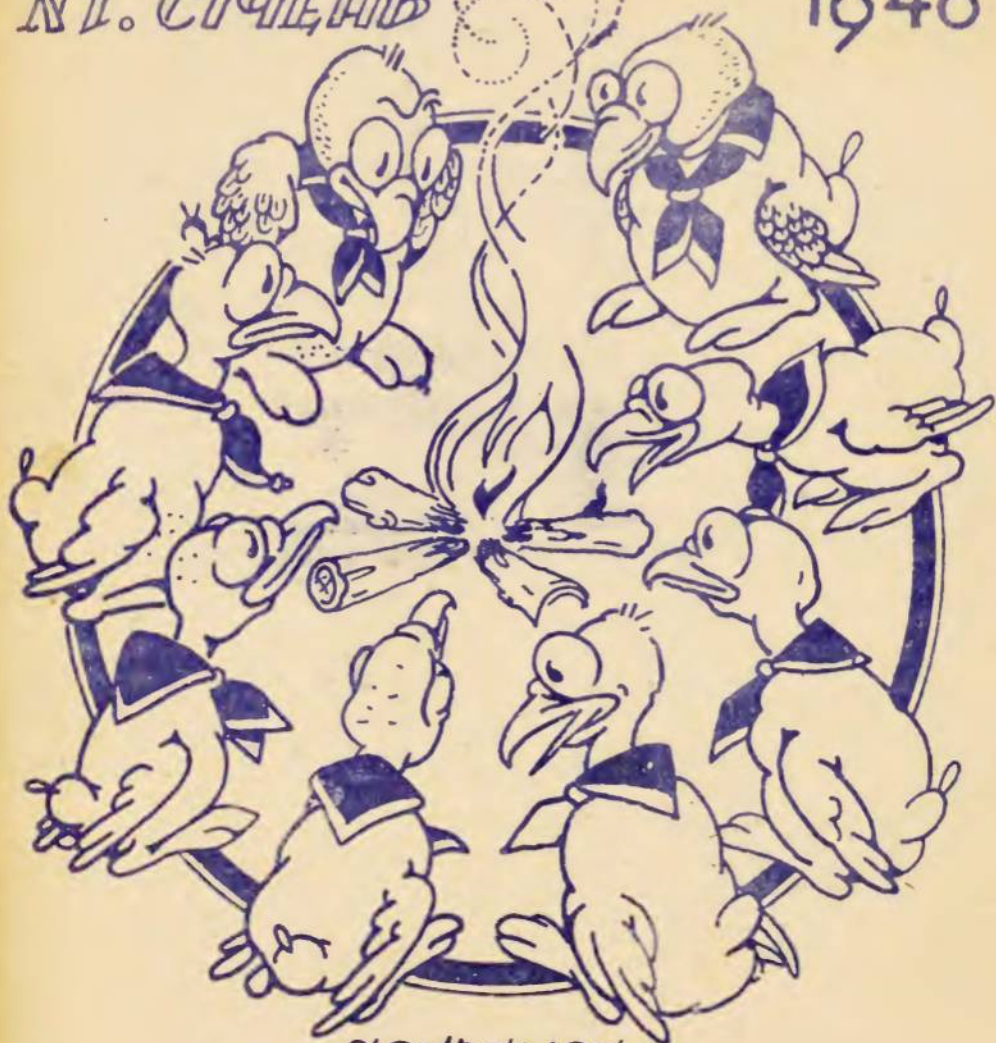

НОТЪА

№1. СІЧЕНЬ

1946

ХВГ'ЗБХРГ

Гр С л а в у т и ч

ПІСНЯ ЖОВТО ДІВЧУБІВ

МИ - ДІТИ УКРАЇНСЬКІ ,
МИ ЮНІ , МОВ КВІТКИ ,
МАЛЕНЬКІ ЖОВТОДЗЬМИ ,
ІШАСТОВІ НОВАКИ .

МИ ЛЮБИМ РІДНІ ХАТИ ,
ШИРОКИЙ СТЕП І ГАЙ .
ВІД СЯНУ ДО КУБАНІ
ЛЕЖИТЬ НАШ РІДНИЙ КРАЙ .

ЯК ВИРОСТЕМ ВЕЛИКІ ,
ХОРОБРІ ВОЯКИ ,
ВІДСТОЄМ УКРАЇНУ
ВІД ВРАЖОЇ РУКИ .

Жова радість стала,
Що на небі хвала,
Зірка ясна над вертепом
Увесь світ осіяла .

Пастушки з ягнятком
Перед тим дитятком
На коліна припадають ,
Царя Бога вихваляють .

Просим Тебе, царю ,
Просимо всі нині ;
Даруй волю, верни славу
Нашій славній Україні .

НОВИЙ РІК

АБО СВЯТО ВАСИЛЯ

Ранок. Навколо тихо-тихо. Все спить. Раптом хтось застукав у двері раз...другий...і замовк.

Господиня схопилася з ліжка, нашвидку одягнула кофух, накинула хустку і, човгаючи повстяними, пішла відчиняти двері.

-А, це посівальник! Просимо, просимо до хати, -нібито жартуючи, загомоніла господиня.

до хати ввійшов хлопчик років восьми. Він був у великих, мабуть татових, чоботях і в смушевій шапці, що

масувалась йому аж на очі.

Хлопець, не відповідаючи на запрошення господині, мовчки увійшов до хати, скинув шапку, став перед образами і збиваючись, почав вигукувати :

Сію, сію, посіваю,
З Новим Роком поздоровляю,
На щастя, на здоров'я та на Новий Рік,
Щоб уродило так, як уторік,
Жито, пшениця і всяка пшениця,
Коноплі під стелею на велику куделю.
Будьте здорові з Новим Роком та з Василем.
Дай Боже !

Він набирив повні жмені пшениці і посівав нем образи, вишивані рушники, сухі васильки та лялечку. зерно стукало об скло та стіну, й падало, підскакуючи, на білу скатерку, хліб та чисто заметену підлогу.

Збоку від посівальника стояла маленька дочка господині, що на той час уже прокинулась. Вона збирала зерно і в голос лічила : раз, два, три...

"Ну, що, багато вловила зерен ?"-ласкавим голосом запитала мати.

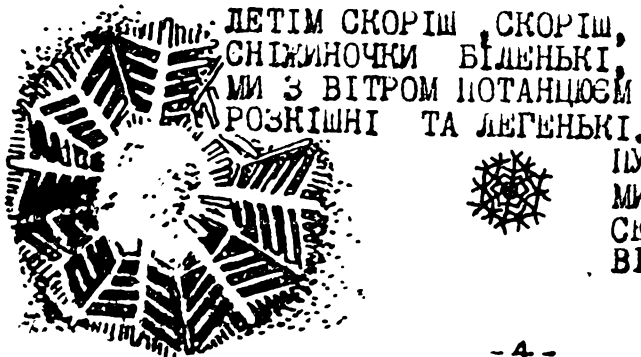
"Багато,"-відповіла дівчинка.

"Отож і щастя багато матимеш,"-потішала її мати і виїшла в другу хату.

За хвилину вона вернулася з цукерками, медяниками та дрібними грішми. Всим цим вона обдарувала посівальника. Він узяв подарунки, чемно подякував і вишов з хати.

Олекса Степовий.

Сніжиночки

ПУХНАСТИМ КИЛИМКОМ
МИ ВСІ ПОЛЯ ПОКРИЄМ,
СЕЛО, І МІШНІ, І РІЧКА
ВІД СНІГУ ЗАБІЛІЄ.
М. К.

В ПОЛІ, В ПОЛІ ПЛУЖОК ОРЕ.

Муз. Стеценка

1 і 2 ГОЛОСИ

3

В ПОЛІ, В ПОЛІ ПЛУ-ЖОК О-РЕ ЩЕД-РИЙ ВЕ-ЧІР

1 і 2 ГОЛОСИ

3 ГОЛОС

ДО-БРИЙ ВЕ-ЧІР ДОБ-РИМ ЛЮ-ДЯМ НА ВВЕСЬ ВЕ-ЧІР

ЩЕДРИВКА.

В полі, в полі плужок оре,
 Приспів:
 Щедрий вечір, добрий вечір,
 Добрим людям на весь вечір.

За тим плужком Господь хадить,
 Приспів.

Святий Петро поганяє,
 Приспів.

Божа Мати Їсти носить,
 Приспів.

Їсти носить, Бога просить,
 Приспів.

Ори, синку, цю мивку,
 Приспів.

Та посіємо пшеничку,
 Приспів.

КРИЖИНКА

ЮРКО ДУЖЕ ЛЮБИВ ЗИМУ. ВІН ГОВОРИВ,
ЩО ЗИМА НАЙКРАЩА ПОРА РОКУ. ЩОДНЯ
ХОДИВ ГУЛЯТИ, ІНОДІ НА ЛІЖВАХ, ІНОДІ З САНОЧКАМИ.

НАЙБІЛЬШЕ ПОДОВАЛОСЯ ЮРКОВІ ГУЛЯТИ НА СТАВКУ. ВІН
ЛЮБИВ ДИВИТИСЯ НА КРИЖИНИ, ЩО ЛЕЖАЛИ БІЛЯ ОПОЛОНКИ.

ОДНОГО РАЗУ ВІН ПОБАЧИВ МАЛЕНЬКУ КРИЖИНКУ, ЩО
ПЕРЕДИВАЛАСЯ ВСІМА БАРВАМИ ВЕСЕЛКИ.

-МИКОЛО, ДИВИСЬ, ЯКА КРИЖИНКА !-КРИКНУВ ЮРКО ДО
СВОГО ТОВАРИША І СХОВАВ КРИЖИНКУ В КИШЕНЮ.

УВЕЧЕРІ, ЛЯГАЮЧИ СПАТИ, ВІН ЗАХОТІВ ПОКЛАСТИ З СО-
БОЮ КРИЖИНКУ. ПОЛІЗ РУКОЮ В КИШЕНЮ...АЛЕ ТАМ БУЛО ТІ-
-ЛЬКИ ВОГКО.

ГІРКО ПЛАЧУЧИ, ЮРКО ПОВІГ ДО МАМИ І ЛЕДВО МІГ
ВИМОВИТИ :

-МАМО, МАМО ...Я ЗАГУБИВ КРИЖИНКУ.

Загадка :
Якою дорогою пів року їздять, пів року ходять ? ? ? ?

УЗИМКУ.

МИ ЗРОБИЛИ ГОРУ,
ГОРУ СНІГОВУ
КРАЙ СЕЛА, КРАЙ БОРУ
НА ЛЬОДУ - СТАВУ.

ГЕЙ, САНЧАТА, МЧИТЬСЯ
ШВИДШЕ БУР'-ВІТРІВ!
МИ ХУТКІШІ ПТИЦІ,
МИ СМІЛШ ОРЛІВ!

ДІТИ УКРАЇНИ -
СМІЛІ КОЗАКИ!
ИДЕМ КРІЗЬ ХУРТОВИНУ
И БУРЕЛОМ РВУЧКИМ.

НЕ СТРАШНІ НАМ ЗВАДИ
ЗАВІРАХ І ГРОЗ:
ДІТВАКІВ ЗАВЗЯТИХ
НЕ БЕРЕ МОРОЗ!

Н. ЩЕРБИНА.

ГОТУЙМОСЯ ДО СЛУЖБИ БАТЬКІВЩИНІ.

Українські діти хочуть жити гуртом :спільно гра- тися, вчитися, спільно працювати для України. Тому во- ни об'єднуються в згуртування молоді -УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ. У Пласті гуртуються старші, які мають назву пла- стунів, і молодші або новачки.

З поміж новачків є молодші :новачки-жовтодзюби та старші :новачки-орлята. Всі новачки разом творять УЛАД УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ НОВАКІВ.

Кожна українська дитина може бути новачком-жовто- дзюбом з умовою, якщо вона старатиметься бути зразко- вою українською дитиною. А вона стане такою тоді, як слу- хатиметься і шануватиме виховників і старших, вивчати- ме свою Батьківщину, братиме жваву участь і не перешко- джатиме товаришам у грі, говоритиме правду, зберігатиме чистоту і порядок, робитиме добре діло, добре вчитиметь- ся, щоб стати колись славетним українським літуном чи моряком, визначним малярем, добрим робітником на вироб- ні чи роботящим хліборобом.

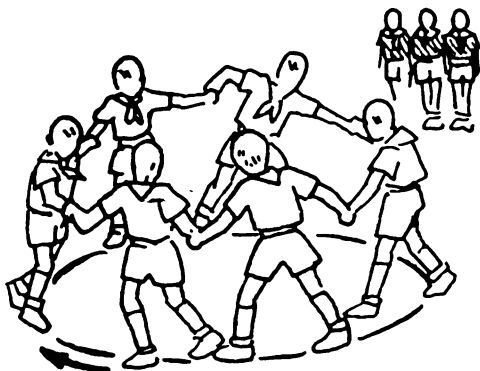
А ТОМУ ЩЕ ЗМАЛКУ ТРЕБА ВЧИТИСЯ, ПРАЦЮВАТИ, ЩОБ ВИ- РОСТИ КОРИСНИМИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ. ЩЕ ЗМАЛКУ ТРЕ- БА ГОТУВАТИСЯ ДО СЛУЖБИ БАТЬКІВЩИНІ.

Д. Київ.

МИШОЛОВКА

/гра/

Діти поділяються на дві рівні частини. Одна група утворює коло-це пастка на миші, друга стоїть за колом - удає з себе мишей. Ті діти, що стоять колом, починають ходити то в один бік, то в другий і співають /або разом промовляють/:

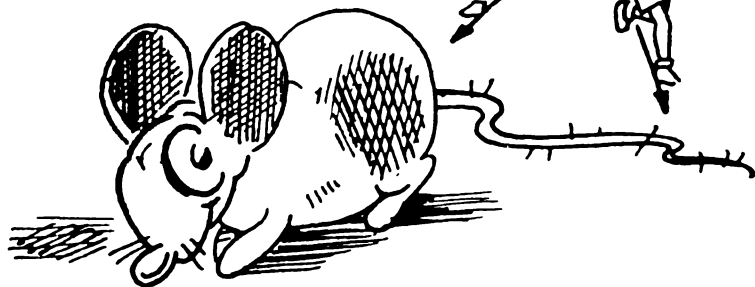
Як ці миші надоїли,
Розвелось багато їх,
Все погризли, все поїли,
Як би вилловити їх.

Стережіться, мишенята,
Доберемося до вас,
Мишоловниці поставим,
Череловимо всіх вас.

Після останніх слів діти підносять руки догори, а миші вільно пробігають поїд руками в різні напрями. Після сигналу керівника гри -руки опускають, мишоловку зачиняють.

Хто з "мишей" в цей час залишився в колі, - вважається вловленим і відходить набік

Коли впізнають визначену кількість "мишей" - гра кінчається.

I.

Настав Святий Вечір.

В Якимовій хаті кипіла робота. В печі тріщав огонь та сичав борщ. Олена, мати Василькова, крутила голубці на вечерю. Василько сидів долі та м'яв мак до куті. Василькові було 12 років. Він був найстарший у сім'ї. Василько м'як мак і все поглядав то на двох сестричок, що бавилися з котом, то на батька, що сидів на полу, схиливши голову.

-Чого батько журиться?-думав він.-Чи того, що нездають, чи того, що нема грошей відобрати від шевця мамині чоботи?

Рипнули двері. В хату ввійшов якийсь чоловік.

-Добрідень вам,-удався він до Якіма.-Чи не продали б ви, чоловіче, тієї ялинки, що росте у вашому садку? Пани послали знайти дітям ялинку на Святий Вечір: я вже другий день шукаю і не можу знайти гарної...

Яким мовчав.

-А щоб ви дали?-спитав він перегодом.

-Та вже не будемо торгуватись...нажіть ціну...

-Три карбованці дасте?-відповів Яким.

-Тату,-обізвався Василько тримтячим голосом,-таж то моя ялинка, ви її подарували мені ще тоді, як мене похвалив учитель.

На блакитні очі білявого Василька набігли сльози, йому жаль стало зеленої, стрункої ялинки, що одна звеселяла зимою садок. Батько глянув на сина. Василько замовк, прочитавши в тім погляді невимовний смуток.

-Добре, я дам три карбованці,-обізвався чоловік, але мусите приставити ялинку сьогодні, бо пани хатять прибрати її на вечір.

-А як її приставити, коли я слабкий, а хлопець ще ма-

лий, -сказав Яким.

Чоловік глянув на Василька.

-Не так то вже й малий ваш хлопець...та й недалечко їхати- годину.Завидна завезе,завидна й поверне...

Яким подумав і махнув рукою.

Якось воно буде...містечко не за горами.Чоловік дав задаток,розказав,куди везти ялинку і пішов.

Яким трохи повеселішав,зо три карбованці можна було відібрати від шевця жінчині чоботи.Хвалити Бога Олена не ходитиме на свята в подраних чоботях.

Він одягся,взяв сокиру і подався в садок.За батьком побіг і Василько.

В садку лежав глибокий сніг.Якимові ноги,взуті в здорові чоботи,глибоко поринали в сніг і лишали за собою цілу низку ямок.Василько пострибав у ті ямки та розгортав ногами пухкий сніг.

Чорні голі дерева стояли в садку,настовбурчившись замерзлимими гілочками і,наче мертві,не ворухились від вітру.Від деревами,на білому,як цукор снігу сіткою лягла тінь.Аж ось здалека зеленою глицею заманячила ялинка.Василько з батьком підійшли до ялинки і стали.

Ім обом стало жаль молодого деревця.Струнке,зелене,веселе,воно маяло гілочками,наче раділо гостям...Яким підійшов ближче,замахнувся сокирою і вдарив по стовбуру.Ялинка затримтіла від низу до вершечка,наче злякалася несподіваного лиха і кілька зелених глиць упало на сніг.Яким рубав,а ялинка тримтіла,як у пропасниці.Василькові здалося,що вона от-от застогне.Аж ось дерево похилилося.Хруснуло і,підтяте,впало на сніг...Василько мало не плакав з жалю.Він бачив,як батько взяв ялинку за стовбур,закинув за плечі і поніс.Вершечок ялинки волікся за батьком і лишав на снігу довгу,мов стежечку,смужку.Василько глянув на свіжий пеньок і дві слізьинки скотились йому по щічках.Він не міг бачити того пенька,отого місця,де за хвилинку перед цим стояла його ялинка,і почав нагортати снігу на пеньок.Незабаром з під купи снігу не стало видно пенька.

-Васильку,гов!А йди сюди.-гукнув з подвіря батько.Василько побіг до батька.

-Лагодь,сину,сани,відвезеш ялинку.Та хапайся,сину,бо вже ген-ген з полудня,а треба вернутись завидна...

Кално це снігу не було, - сказав Яким, удивляючись у край неба, - наче хмара насувається. Не гайся, Васильку, не гайся, бо не рано.

На стареньких санях лежала вже ялинка. Василько почав лагодитись в дорогу. Він запряг коней, удаг конушину і виїхав з двору.

II.

Повівав холодний вітерець. Скраю неба насувались білі, наче молочні, хмари. Різно бігли нещасні коники-та. Дорога була слизька, і вони йшли в затоки. На обидві боки від дороги, скільки кинеш оком, розіслалося поле, вкрите снігом, мов білою скатертю. Твердий сніг він сніг грав на сонці самоцвітами. Чорне вороння сідало зграями на сніг і знов здіймалося з місця. Вітер дужчав. Насунулись снігові хмари і оповили небо. Сонце сховалося за дмари. Посипав сніжок. Василько вкокнув на коні, і вони побігли підтюпцем, наближаючись до лісу, до чорною стіною стояв перед ними. До лісу як раз половина дороги. Ще пів години треба було їхати лісом. Василько вїхав у ліс. Здорові кострубаті дуби грізно стояли на снігових заметах; їм було байдуже, що бурхав холодний вітер, ішов сніг...

Мокрий сніг бив у лице Василькові. Заліплював очі, наказув за ковнір. Мишасті коні зовсім побігли, обліплені снігом. Василько загорнув руки в рукава, насунув на очі шапку, схилив голову, щоб хоч трохи захититись од холодного вітру та снігу. Він і не помітив, що коні звернули з дороги і побігли праворуч. Враз-таки пішли в затоки і вдарились в горбик. Трісь! Щось тріснуло в саях, і Василько дав сторчка в сніг. Коні стали. Василько підвівся, обтріпуючись од снігу, підбіг до саяк. Старі, трухляві копили зламались, насаг стояв нарізно від саяк. Василько обійшов навкруги саяк, оглянув їх і мало не заплакав. Запобігти лихові не можна було. "Щочекав, може, хто надіде та дасть мені яку раду", - подумав він, поглядаючи на дорогу, котру раз-у-раз замітав сніг. Але в лісі було пусто, тільки вітер гучав між деревами, та сипав сніг, закривавчи білою сіткою даличину... Василько ступнув кіль-

на кроків наперед і став. Широко розкрити очі з переляку та несподіванки. Перед ним з'явився ярк, якого не повинно бути на його дорозі. Василько помітив, що збився з дороги, що тут робити? Хіба лишити сани з ялиною в лісі, а самому вертатись з кіньми додому. Василько випряг коні, сів верхи і поїхав назад по дорозі.

В лісі сутиніло. Настав вечір. Василько їхав лісом, коні глибоко поринали в сніг і ледве-ледве переступали з ноги на ногу. Василько незабаром помітив, що він їде не дорогою, а так лісом навмання. Він став. "Треба конче знайти дорогу", подумав Василько. - "Вернусь назад до саней і звідти поїду навпростець дорогою." Він повернув коні і поїхав назад. Довго їхав Василько проти вітру та снігу, а саней не було. "Я десь взяв дуже соб, а треба трохи цабе", - подумав він і повернув ліворуч.

В лісі зовсім стемніло. На землі, в повітрі білів сніг та малячили цупкі, замерзлі стовбури дерев, залопотілих снігом.

Василько їхав, а саней не було. Коні, брѣхаччись по заметах та кучугурах, потомились і стали. Василько заблуdivся. Йому було холодно і страшно. Він заплакав. Навкруги вила хуртовина, бурхав холодний вітер такрутив снігом, а Василькові згадалася тепла, світла батькова хата. Весело горить в хаті каганець. На столі стоїть кутя, батько та дві сестрички стоять за столом, мати подає вечерю. Вони такі веселі, гомонять, радіють... Хлопці та дівчата приносять вечерю, поздоровляють з празником, питають про Василька... А може не радіють, не частя гостей. Може мати плаче, що нема з ними Василька. Може батько курить та сумний-сумний сидить край столу і не їсть вечері. Ох, колиб хоч виїхати з цього мертвого лісу, побачити дорогу, хату... Василько торкнув коней; коні змілися з місця і не швидко попряли по гли-

божому снігу...але що це ? Василько виразно побачив свою хату. Йому здалось, що в маленьких вікнах блимнув огонь. Василько зрадів і повернув до хати. То був кущ, обсіпаний снігом і здалека видався хатою. Василько і руки опустив. Що тут робить ? Він глянув навкруги : здорові дуби стояли в лісі, мов страховища, і звідусь-ди простягали до нього цупкі чорні гілки. Василькові здалося, що мерці, закутані білим покривалом, простягають до нього свої руки. Йому стало страшно. Враз-щось зірвало Василькові шапку з голови; холодний сніг посипав йому на голову. То гілячка зачепила шапку та збила її в сніг. Тільки Василько наважився злізти з коня по шапку, як десь далеко почулося : а-у-у-у. І луною покотилося влісі. -А-у-у ! Відгукнулося з здугого боку і довго не вгавало. Василько похолов зі страху. Волосся полізло догори. Серце перестало стукати в грудях. Думка про вовків промакнула в його голові. Він в нестямі погнав коней і зник поміж деревами.

Василько виїхав на узлісся. За лісом було поле. На полі, край лісу, стояв хрест. Василько вгледів хрест і зрадів. "Адже я на дорозі...це дорога до села, де живе мій дядько...недалеко до села..." Василько виїхав на дорогу...але що це за вогнишки блимають під лісом ? що це чорне ворухиться на снігу?...Враз коні захнулися і шарпнули вбік. "Вовки!"-подумав Василько. Він досили погнав коней і вхопився за гриву...Переляканий, без шапки, запорошений снігом, мчався Василько по дорозі назустріч холодному вітрові. За ним, навздогінці бігли два вовки, вигинаючи сірі хребти. А хуртовина виля, крутила снігом та замітала їх сліди.

III.

Вирадивши Василька, Яким легенько зідхнув: він продав шинку за добрі гроші, а грошей було притьмом треба : треба було і чобіт жінці, треба було і на Новий рік дещо купити. Якимові трохи жаль стало Василька, що так любив ту шинку. Та що вдієш, коли біда : ні звіщо вдягтися, нічого й кусати...

Олена поралась коло печі, халавчись, щоб устигнути з вечером.

Ніхто не помітив, що надворі мнів сніг.

Аж дівчатка, бавлячись під вікном, радісно скрикнули.

-Сніжок. Сніжок. Пустить нас, мамо, надвір.

Олена та Яким разом глянули в вікно.

-Ой, лишенько! Як та бідний Василько проб'ється додому в таку непогуду! - скрикнула Олена.

Яким вишов надвір. Небо заволоклося сніговими хмарами. Рвучкий вітер зашвабав дух. Яким стривожився. "Колібно ще яка біда не лучилася хлопцеві", - подумав він.

-Ну, що? - спитала Олена, коли він увійшов до хати.

-Завірюха, та може вшухне... Повинен би Василько надїхати.

А хуртовина не вшухала. Олена раз-у-раз загадала у вікно, вибігала надвір і все зідхала та бідкалася.

Вже смеркалось, а Василька не було.

Олена плакала. І нащо було посилати дитину проті ночі. Нащо без тих врьох кербезанців і не збіглося. Що з тих грошей. Коли через них можна позбутися майстершої дитини? Олена мучилася і уявляла собі, як Василько збився з дороги, як напали на нього вовки, як вони вухли вайть по шматочку її любу дитину... серце її одливалось кров'ю, сльози заливали очі. Яким мовчав, але тривожився не менш від Олени. Він щохвилини виходив надвір, удивлявся в темряву. Прислухавсь, як вже хуртовина, мадаремне

сподівавшись побачити Василька, почути його голос...

Люди давно вже вечеряли, а в Якимовій хаті й забули, який сьогодні день. Дівчатка посніжи, дожидаючи вечері; старі оумували, і їжа їм не йшла на думку. Хлопець сусідів приніс "вечерю". "Просили вас на вечерю батько й мати, і я вас прощу. Будьте здорові з сьвятим вечором-проказав він дзвінким голосом, подаючи мисочину з хустці. "А деж Василько?"-спитав він згодом. Олена заголосила. Господи. Всі люди радіють, весело, як Бог приказав, зустрічають велике свято. Тільки її побігла лиха година, відірвала від неї любе дитя і кинула його в хуртовину на поталу вовкам-сіроманцям.

Усю ніч сум літав по хаті, щипав за серце бідних людей та не давав їм спати...

IV.

Вранці впливло ласе сонечко на погідне небо огланути, що зробила ніч з землею. Вітер стих, і чистий свіжий сніг сріблом сляв під блакитним наметом неба. Земля наче вбралась на Різдво в білу сорочку.

Скоро розвиднилось. Яким пішов до сусіди прохати коней. Він їхав шукати Василька. Олена намаглася їхати з ним.

Весело рипили сани по снігу, весело бігли коні, хоч дорога була трохи забита, та невесело було на серці у Якіма та Олени. Вони роздивлялись на всі боки, болчись побачити якийсь слід Василька. Але всюди було рівно, біло: сніг блищав, аж очі боліли глянути на нього. Вони в'їхали в ліс. Олена пильно дивилась між дерева: їй все здавалось, що вона бачить то сани, то свитку Василькову, то кінські ноги...

-Коли б хоч їхав хто-обізвався Яким:-розпитали б чи не бачив чого в лісі.

Зустріли якогось селянина з однією конячкою. Яким розповів йому своє горе та почав розпитувати.

-Я бачив зламамі сани, а на них ялику,-сказав той. -Подайтесь лісом праворуч.

-Ой, нема вже того Василька, нема моєї дитини-заголосила Олена. Той крик серця болісною луною розлігся в Якимовому серці.

Ще здалеку на дорозі замалчили зламані сани. Завелю-
вила присипана снігом лямка. Яким під'їхав до саней
Олена перша зіскочила і почала припадати до саней та
тужити на весь ліс. Яким отояв, сумно схиливши голову.
"Так-думав він, -Василька з'їли вовки..." Враз щось
підїхало. Яким озернувся і не хотів вірити своїм очам.
-Перед ним стояли його коні, а на санях сидів Петро, бра-
тів наймит.

-Ти звідки взявся тут? -крикнув Яким.

-Та казали послали мене по ваші сани. Ще ї казали
цю лямку відвезти до пана:..Василько обламався вчор-
ра, збився з дороги і ледве добився до нас вночі.

-То Василько живий? -спиркнули разом Яким та Оле-
на.

-Та вже живий...Оце недавно поїхали вдвох з на-
шим Омельком додому.

-Чи ти не брешеш?

-Хібаж я пес -брехати -образився Петро.

Зрадили бідолашні, що він живий.

Петро взяв лямку на свої сани, а поламані сани
примостив на Якимових. Яким вїокав на коні, поспішаючи
додому.

Василько був вже дома. Яким та Олена плакали з ра-
доків, обїмаючи Василька. "Ми вже думали, що не побачи-
мо Тебе"...казали вони. А Василько весело щобетав, опо-
відаючи свої пригоди в лісі.

У лісі на галявинці
Лялиночка зросла .
І влітку і в зимі вона
Зелена все була.

Сиренький задишк стомлений
Під нею спочивав .
А часом вовк, лисий хижак
Повз неї пробігав.

Співала хуга пісню їй :
-Лялиночко, засни...
Мороз оніжком обсіпував
І навівав їй сні.

І так росла лялиночка
У лісі в гушні,
Поки дідусь сивесенький
Раз не зрубав її.

Тепер вона прикрашена
Тут серед нас стоїть,
Вогнями золотистими
У слезі горить .

22.1.1918.

**СВЯТО САМОСТІЙНОСТІ И
СОВОРНОСТ УКРАЇНИ.**

Упав російський царат, і Україна визволилася, стала вільною, незалежною державою...

Було 22 січня 1918 року. З п'ятнадцятибанного собору св. Софії у Києві гучно линули дзвони. Вони наповнювали урочистим гомоном усе місто. На Софійський майдан з усіх вулиць ішли люди. Був залюднений весь великий

чезний майдан і найближчі вулиці. З собору вийшло духо-
вество і почався святочний молебень. Потім усе стихло
Гучним голосом зачитав урядовий маніфест :

"...НАРОДЕ УКРАЇНИ ! ТВОЄЮ СИМОЮ, ВОЛЕЮ, СЛОВОМ, УТВО-
РИЛАСЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВІЛЬНА У К Р А Ї Н С Ь-
К А Н А Р О Д Н Я Р Е С П У Б Л І К А. ЗДІЙСНИЛА-
СЯ ДАВНЯ МРІЯ ТВОЇХ БАТЬКІВ. БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ І ПРАВО
ТРУДЯЩОГО НАРОДУ..."

І плывли далі слова. Ось голос набрав особливої си-
ли :

"ВІД НИНИ УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА СТАЄ САМО-
СТІЙНОЮ, СУВЕРЕННОЮ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ."

Повнозвучні дзвони Софійського собору сповіщали лю-
дей про велику, радісну подію.

Але молода Українська Держава тоді ще не мала мо-
гутньої військової сили, не витримала під натиском во-
рогів Української Самоствитності.

Падали жертви ...

Молодь в перших шерягах боронила свою Батьківщину
записуючи своє ім'я золотими літерами на сторінках іс-
торії.

Тим часом українська армія зміцніла, народ повстав

проти загарбників і відстояв золотозерхий Київ, а разом і волю України.

У Києві, знів на тому самому головному майдані, де посередній велично підноситься вгору пам'ятник Богданові Хмельницькому, зібралися люди.

Поміж широкою вулицею та Софійським майданом золотаво-синіми прапорами і Тризубом угорі. Все навколо було прибрано зеленню. На прикрашених стовпах виділи герби українських міст, князів, гетьманів.

Автом їздив на майдані кременезний козак у синьому купані, з довгими синими вусами. Він показував місця духовенству, урядовим достойникам, делегатам і громадянству. Цим незвичайним упорядником був славетний артист Микола Садовський.

Коло 10-ї години ранку прибули військові частини і стали чотирокутником. З Софійського собору вийшли духовники і стали в два ряди. На оходах обеліску, збудованого напроти давниці, зайняли місця члени уряду, дипломатичний корпус, і сорок послів-делегатів з Галицької Землі. Після молебня голова Директорії оповістив народ про найважливіший акт в історії України - об'єднання Галичини з Українською Народньою Республікою. Після цього делегат Української Національної Ради в Західній Україні зачитав :

"...УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА, ВИКОНУЮЧИ ПРАВО САМОВИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ПРОГОЛОШУЄ УРОЧИСТО З'ЄДНАННЯ, З НИНІШНІМ ДНЕМ, ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ З УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНЬОЮ РЕСПУБЛІКОЮ В ОДНУ, ОДНОЦІЛЬНУ, СУВЕРЕННУ НАРОДНЮ РЕСПУБЛІКУ."

ПРОГОЛОШЕННЯ З'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ відбулося 22-го січня 1919 року, тобто рівно через рік після проголошення самостійності України.

К С Л Я Д А .

Ранок. Зійшло сонце. Рожеве проміння іскриться на снігу. Дерева вкриті намороззю. Тихо. Раптом задзвеніли дитячі голоси. Це перші колядники: вони стоять гурточком під вікном, голосно співають :

Бог Предвічний народився ,
Прийшов днесь із небес ,
Щоб спасти люд свій весь ,
І утішився .

В Вифліємі народився
Месія , Христос наш ,
І Пан наш , для всіх нас
Нам народився .

Слава Богу заспіваймо ,
Честь Сину Божому
І Пану нашому
Поклін віддаймо .

Найкраще колядують старші хлопці. Ще заздалегідь вони роблять зірку. Ця зірка дерев'яна, але гарно оздоблена різнобарвними паперами : усередині заправлений образок народження Христа і свічка.

Такі колядники ходять упр'ятьох. Один - "береза" - це провідник і заспівач, другий - "зірконосець", третій - скарбник, четвертий - дзвонар, а п'ятий - запасний, він має

допомагати скарбничкові нести калачі або підміяти зі коношу. Вся ця група підходить до вікна, і "береза" гру бим гологом питає :

- "пане - господарю, а чи дозволите колядувати ?"

- "просимо, просимо," - відповідає господар.

Хлопці заходять до хати. Задзвенів дзвоник. Усі скинули шапки, і дуже молодечі груди гримнули пісню :

Іде зізізда чудна
З восток на полудне,
Над вертепом сіяє,
Трьом царям путь являє.

Нигде їх втішає,
На путь встановляє :
"Іншим путем ідіте,
До Ірода же йдіте".

Шедше тріє царі,
Несуть Христу дарі,
Ірод же їх закликає :
"Куди ідете ?" - їх питає.

Ірод це почувши,
Вельми засмутився,
Що в городі Вифлеємі
Христос народився.

Слава рожденому
Дитяті малому,
Спас мир, чоловіка
На вічніі віка.

Подав Олекса Степовий.

РІЗДВЯНА ЗАГАДКА.

СЕСТРИЦЯ ТА БРАТІК

СТОЯТЬ У КУТКУ .

БІЛЯВА СЕСТРИЦЯ

ПРОХАЄ МЕДКУ ,

А БРАТІК ЧОРНЯВИЙ,
СОЛОДКИЙ І САМ,
ШЕНОЧЕ : "МЕДОК Я
ДЛЯ ДІТОК ВІДДАМ".

Запорозьке Різдво

В 17 столітті Туреччина була могутньою державою. Їй належали величезні простори в Європі, Азії й Африці. Королі й царі тремтіли перед грізним володарем.

Лише запорозькі козаки не боялися тадішнього султана Магомета IV. Вони завзято боронили свій край від турків і татарів, продиралися до Криму, руйнували татарські міста, визволяли з неволі тисячі християн. На легких чайках козаки перепливали Чорне море, плундрували турецькі оселі, палили околиці турецької столиці Стамбулу.

Особливо дошкуляв Туркам славетний запорозький кошовий Іван Сірко. Тоді турецький султан наказав туркам і татарській орді зруйнувати Січ, а козаків понижити. У зими 1675 року турецько-татарське військо сунуло до Порогів, щоб переправитися кригою через Дніпро. А звісно, більшість козаків на зиму розійшлася по Україні.

Незліченна татарська орда, турки і 15000 яничарів пішли на Україну. А січовики про це не знали.

Настала третя ніч Різдва. До пізнього вечора запорожці весело справляли свято: по куренях грали бандуристи, козаки співали, танцювали гуляли.

Тим часом вороже військо, мов чорна хмара, обступило Січ. Козацьких чатових захопили тихо. Один з них признався, що в січових стінах є невеликий прохід, який ніколи не замикається. Яничари поодиноці ввійшли в Січ і чекали наказу до бою.

Січове товариство вже спало. Лише в одному курені гуляли. Молодий запорожець Іван Шевчик, що жив у тому курені, прокинувся і виглянув у вікно, щоб дізнатися, чи не світає? Він побачив ворожий натовп і розбудив товаришів. Козаки приготувались до оборони, — хто був без ху пана, хто босоніж. Коло кожного вікна стало по десять найкращих стрільців, інші набивали мушкети й подавали

стрільцям.

По короткій молитві впала команда: "Стріляйте кляту невіру!" Яничари, що стояли натовпом, як покошені, падали один за одним.

Ворогів охопив жах, вони шукали порятунку, а смертосносні кулі летіли з усіх усюд. Тікати не було куди. Вузький прохід у стіні завалило трупом. Вулиці густо вкрилися вбитими. Дві третини ворогів уже були мертві. Тоді запорожці повискакували з куренів і почався рукопашний бій. Удосвіта криваве змагання закінчилося перемогою запорожців. З п'ятнадцяти тисяч яничарів врятувалося півтори тисячі. Ватажок яничарів, видатний турецький полководець Аслан-паша, дізнавшись про поразку, заподіяв собі смерть. Орда, що була обложила Січ, кинулася тікати і панічно бігла аж до Криму. Напасникам не вдалося здобути Січ і винищити запорожців.

Різдво 1675 року увійшло в історію України як Запорозьке Різдво.

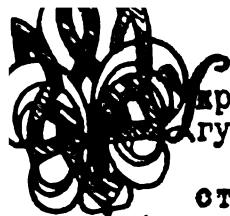
Так воювали й перемагали наші предки.

Н. П.

ЗАПОРАЗЬКІ ТИШИ,
одного з найкращих
українських мистців-
графіка Юрія НАРЕБУТА.

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Український Пласт - це організація молоді для гуртової служби Батьківщині.

Підвалини для заснування Українського Пласту дали Петро Франко та Іван Чмола у Львові 1911 р. і основоположник Пласту др. Олександр Тисовський. Року 1912 він організував у львівській гімназії пластові гуртки, навколо яких почали створюватися все нові й нові пластові гуртки. Завдяки др. Анохину під кінець 1912 р. у Києві постали згуртування пластунів. З того часу українські землі почали вкриватися сіткою пластунівських куренів.

У 1914 р. виникла війна. Важко було працювати пластунам у часи воєнної хуртовини. По війні більшовики заборонили пласт в Україні.

Тим часом на західніх українських землях в 1920 р. відновилася праця в Пласті. Знову на допомогу пластунам прийшов др. О. Тисовський. Він написав книжку "Життя в Пласті", в якій розказав, як пластуни повинні поводити себе і як мають працювати. Майже у всіх містах Західньої України постали пластунівські курені. Їхні провідники з'їхалися 1924 р. і обрали свій провід на чолі з пр. Северином Левицьким. Пластуни почали жваво працювати: видавали журнали та книжки, засновували кооперативи, а влітку в пластунівських одностроях мандрували, або ставали таборами в Карпатах, чи плвли каяками по тихих водах поліських річок.

Праця пластунів не подобалася полякам і вони закрили Український Пласт. Завдяки митрополитові Андрієві Шептицькому надалі пластуни з'їздилися в таборах. Так було до 1939 р., тобто до виникнення нової війни.

На землях Західньої України молодь знову забажала жити так, як жили колись пластуни, і в 1942 р. вона створила організацію: Виховна Спільнота Української Молоді /ВСУМ/. Та праця цієї організації тривала не довго. В 1944 р. ВСУМ припинив свою діяльність.

Нині, на еміграції, знову має пластовий прапор. Навколо нього гуртуються ті, хто бажає жити по пластовому, хто бажає працювати для однієї великої української громади.

Уклад Українських Пластунів Новаків - це частина Українського Пласту, що охоплює дітвору в віці 7-13 років

Новаків поділяються на дві групи: молодших 7-10 років /т.зв. новаків-ЖОВТОЦМБІВ, та старших /11-13 років /, т.зв. новаків-ОРЛЯТ.

Гурт новаків у числі 6-12 називаємо РОЕМ. Декілька роїв творить ГНІЗДО новаків. Новаків проводять працю роєми.

Дід-Мороз

/гра/

діти стають в ряд з од-
ного боку майданчика за
накресленою межею. Осто-
рень на майданчику стає
Дід-Мороз.

Дід-Мороз :

Я-МОРОЗ, СИНИЙ НІС,
БОРОДОЮ ЗАРІС,
ХТО З ВАС НЕ БОЇТЬСЯ
ЧЕРЕЗ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ ?

Діти :

НЕ БОЇМОСЯ МИ ПОГРОЗ,
НЕ СТРАШНИЙ НАМ
ДІД-МОРОЗ!

Діти сміливо перебігають на другий бік майданчика. Мо-
роз не ловить дітей, а лише доторкається до них. До
якої дитини доторкнеться, та замерзає і стоїть нерухо-
мо в тій позі, в якій доторкнувся Мороз.

Мороз знову запрошує дітей перейти через поле.
Діти відповідають йому те саме і швидко біжать виру-
чати товаришів. Подають їм руки і разом з ними поверта-
ються за межу. Гра повторюється.

ЗАГАДКА.

МАЛЯР СИВЕНЬКИЙ
ВСЬДИ МАНДРУЄ
БЕЗ ПЕНЗЛЯ ГАРНЕНЬКО
КАРТИНИ МАЛОЄ .

На Дозвіллі

ЖОВТОЛЮБИ.

РЕБУСИК.

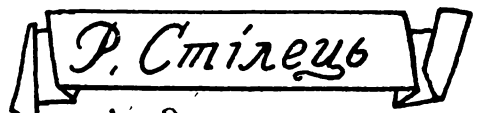

ДОПОВНЮВАНКА.

-ОРО-
-ОРО-
-ОРО-
-ОРО-
-ОРО-

- 1.- Інакше "противник"
- 2.- Число
- 3.- Затишка до пляшки
- 4.- 6 зимом
- 5.- Уживають до стрілен

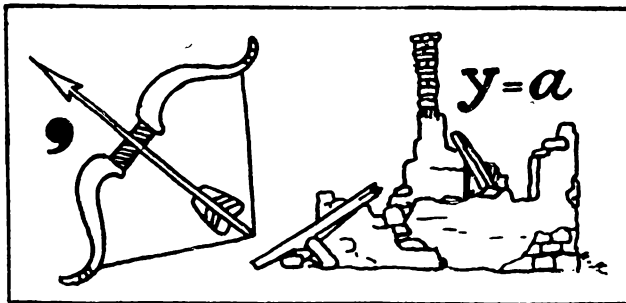
ЗАГАДКОВІ ВІЗИТІВКИ.

Хто вони такі ?

ОРДНА.

РЕБУС.

Ш А Р А Д А .

Перше, третє і четверте
Міру часу означають,
друге, третє і четверте-
Так сім'ю в нас називають.
Нуте ціле відгадайте-
До городу завітайте.

Г О Л О В О Л О М К А .

	х		
		х	
	х		
		х	
	х		
		х	

1. Число
2. Рід металю
3. Суха трава
4. Назва дерева
5. Українська ріка
6. Старе грецьке місто

Букви на місці хрестиків, читані згори, дадуть у розгадці назву найбільшої української ріки.

МАГІЧНИЙ К В А Д Р А Т .

І. 2. 3.

о	о	о
о	к	к
с	с	с

1. Маленька співуча пташка
2. Орган зору
3. Інакше підлива до м'яса

Д О У В А Г И Н О В А К І В !

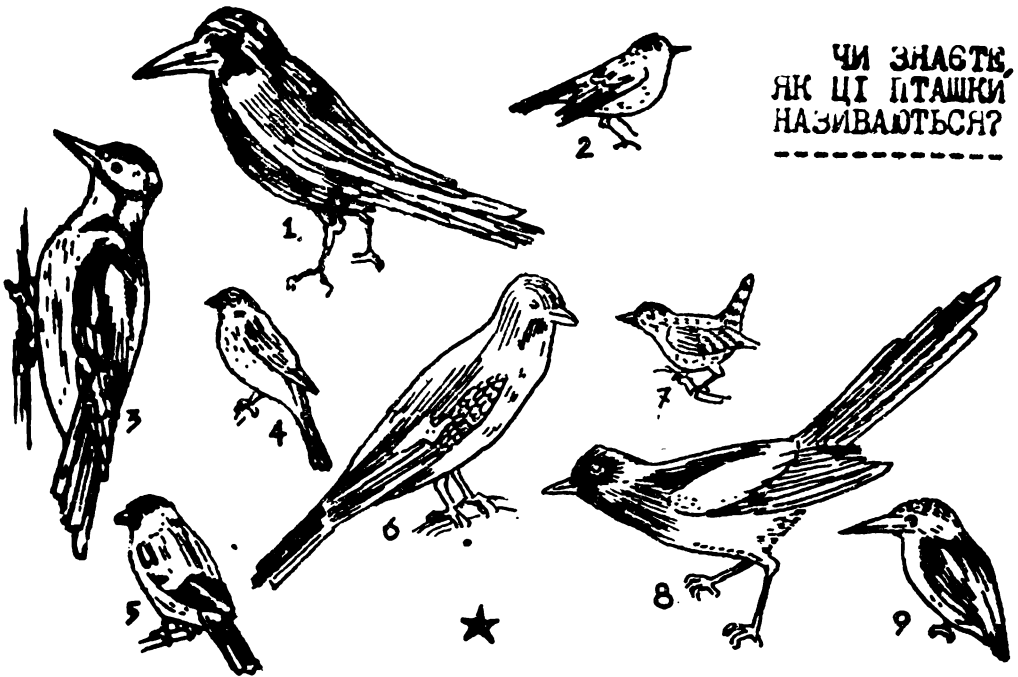
У кожному числі нашого журналу міститимемо декілька загадок. Пластовий новак, або рій новаків може надсилати на адресу нашої редакції розгадки вміщених загадок, ребусів, шарад, головоломок тощо.

За правильні і вчасно надіслані розгадки визначаємо нагороди. /Правильність розгадок можна буде перевірити ти в кожному черговому числі журналу.

Водночас запрошуємо всіх новаків до співпраці щодо цього. Укладайте й надсилайте різні загадки, шаради, ребуси для використання у відділі "НА ДОЗВІЛЛІ".

Р е д а к ц і я .

ЧИ ЗНАЄТЕ,
ЯК ЦІ ПТАШКИ
НАЗИВАЮТЬСЯ?

Жовтодзьоби і орлята ! Провідники та виховники
дітей ! Усі, хто може співробітничати в місячнику
"НОВАК" !

Пишіть про життя і працю Українського Пласту й
школи. Надсилайте свої замітки, нариси, оповідання,
поезії, статті на теми з дитячого життя, про наше
героїчне минуле, про землі, які населяють українці,
про наші звичаї й побут.

"НОВАК" висвітлює життя української дітвори,
згуртованої навколо Українського Пласту.

"НОВАК" уміщує твори письменства для дітвори.

"НОВАК" ознайомлює юних читачів з цікавими яви-
щами природи, міститиме зразки дитячої творчості.

Усі матеріали мають бути написані просто, зрозу-
міло, коротко й широко.

Адреса РЕДАКЦІЇ : *Augsburg - "Somme Kasern"*
Printed with the permission of UNARR,

"НОВАК" Ч. I. - сучень 1946. -

Педагогическая коллегия.

ЦІНА I. - М.

